

Dr. Gülşah VARDAR HAMAMCIOĞLU

Medenî Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
KISALTMALAR.....	XXV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM DAR ANLAMDA TASARRUF İŞLEMİNİN AYIRICI ÖZELLİKLERİ

I. Tasarruf İşleminin Bazı Kavramlarla Karşılaştırılması	5
A. Ölüme Bağlı Tasarruf	7
B. Zilyetliğin Devri ve Zilyetlikten Feragat	11
1. Zilyetliğin Hukukî Niteliği	13
2. Zilyetliğin Devrinin Hukukî Niteliği	17
3. Tapusuz Taşınmazlarda Zilyetliğin Devri.....	23
4. Zilyetlikten Feragat Edilmesi	26
C. İfa ve İfanın Kabul Edilmesi	27
D. İşgal ve Sahiplenme.....	31
E. Nisbî Hakkın Tapu Siciline Şerhi	33

F. Yenilik Doğuran Hukukî İşlem	34
1. Yenilik Doğuran Hukukî İşlemin Geniş Anlamda Tasarruf İşlemi Niteliği	37
2. Tasarruf Yetkisinin Yenilik Doğuran Hakla Karşılaştırılması	41
3. Tasarruf İşleminin Konusu Olarak Yenilik Doğuran Hak	43
II. Hukukî İşlem Olarak Tasarruf İşlemi	45
A. Genel Olarak Hukukî İşlem	45
B. Malvarlığına Yaptığı Etki Bakımından Hukukî İşlem	48
1. Eksiltici İşlem	48
2. Kazandırıcı İşlem	49
a. Borçlanma İşlemi.....	49
b. Tasarruf İşlemi	53
c. Borçlanma ve Tasarruf İşleminde Hukukî Sebep Kavramı	56
d. Borçlanma ve Tasarruf İşlemi Arasındaki Farklar	59
C. Borçlanma ve Tasarruf İşleminin Birbirini Etkilemesi	64
1. Ayrılık İlkesi	64
2. Birlik İlkesi	68
3. Sebebe Bağlılık İlkesi	69
4. Soyutluk İlkesi.....	71
5. İlkelerin Telifi (Uzlaştırılması).....	73
6. İlkelerin Aşılması	74
a. Ayrılık İlkesinin Aşılması Özellikle Elden İşlem	74
b. Soyutluk İlkesinin Aşılması	77
(1) Koşula Bağlama	77
(2) İşlem Birliği.....	79
(3) Geçersizlik Özdeşliği.....	80
i. Fiil Ehliyeti Eksikliği	81
ii. İrade Sakatlıkları: Yanılma, Aldatma, Korkutma	81
iii. Şekle Aykırılık	83
iv. Kanuna Aykırılık	84

v. Ahlaka Aykırılık	84
vi. Aşırı Yararlanma	85
III. Dar Anlamda Tasarruf İşleminin Başlıca Nitelikleri.....	85
A. Hakkı Etkileme.....	86
1. Malvarlığında Yer Alan Hak	86
2. Malvarlığında Yer Almayan Hak	92
a. Malvarlığında Yer Almayan Mutlak Hak.....	93
b. Malvarlığında Yer Almayan Nisbî Hak	94
B. Hakkın Doğrudan Etkilenmesi	94
C. Hakkı Etkileme Türleri	96
1. Hakkı Devreden Tasarruf İşlemi	97
2. Hakkı Sona Erdiren Tasarruf İşlemi	101
3. Hakkı Sınırlayan Tasarruf İşlemi	104
4. Hakkın İçeriğini Değiştiren Tasarruf İşlemi	109
D. Tasarruf İşleminin Yapılma Şekilleri	113
1. Tek Taraflı Tasarruf İşlemi	113
2. Tasarruf Sözleşmesi	114
a. Mutlak Hakka İlişkin Tasarruf Sözleşmesi (Aynî Sözleşme)	114
b. Nisbî Hakka İlişkin Tasarruf Sözleşmesi.....	116
IV. Tasarruf İşleminin Kesin Sonuçlu Bir İşlem Olması	118
A. Koşula Bağlı Tasarruf İşlemi	118
1. Geciktirici Koşula Bağlı Tasarruf İşlemi	119
a. Genel Olarak	119
b. Tasarruf İşleminin Askıda Olması	122
c. Askı Sırasındaki Tasarruf İşlemlerinin Hükümsüzlüğü	123
2. Bozucu Koşula Bağlı Tasarruf İşlemi	128
a. Genel Olarak	128
b. Tasarruf İşleminin Askıda Olması	132
c. Askı Sırasındaki Tasarruf İşlemlerinin Hükümsüzlüğü	133

B. Süreye Bağlı Tasarruf İşlemi	134
C. İrade Bozukluğunun Tasarruf İşlemine Etkisi	135
1. İptal Edilebilirlik Teorisi	135
2. Geçersizlik Teorisi (Düzelebilir Hükümsüzlük Teorisi)	137
3. Bölünmüş Geçersizlik Teorisi	138
4. Aşırı Yararlanmanın Tasarruf İşlemine Etkisi	139
5. Konuya İlişkin Görüşümüz	140
D. Borçlanma İşleminin Dönmenin Tasarruf İşlemine Etkisi.....	142
1. Borçlanma İşleminin Dönmenin Aynı Etkisini Reddeden Teoriler	143
a. Klasik Dönme (Sebepsiz Zenginleşme) ve Yasal Borç İlişkisi Teorileri	143
b. Dönüşüm Teorisi (Yeni Dönme Teorisi)	148
2. Borçlanma İşleminin Dönmenin Aynı Etkisini Kabul Eden Teori (İstihkak Teorisi)	153
3. Konuya İlişkin Görüşümüz	156

İKİNCİ BÖLÜM

MALVARLIĞI MUTLAK HAKLAR ALANINDA TASARRUF İŞLEMLERİ

I. Roma Hukuku'nda Mülkiyet Hakkının Devren Kazanılması	159
II. Taşınmaz Mülkiyetinin Tasarruf İşlemine Konu Olması	162
A. Taşınmaz Mülkiyetinin Devri	162
1. Geçerli Hukukî Sebep	163
2. Tescil Talebi ve Tescil Talebin Hukukî Niteliği	169
a. Tek Taraflı Tasarruf İşlemi Görüşü	170
b. Aynı Sözleşme Görüşü	172
c. Usulî İşlem/Birlik Görüşü	176
d. Konuya İlişkin Görüşümüz.....	178

3. Tasarruf İşleminin Dönme (Tescil Talebinin Geri Alınması)	180
4. Tasarruf İşleminin Şartları	183
a. Tasarruf İşleminin Şekli Şartı	184
b. Tasarruf İşleminin Maddi Şartları	185
(1) Tasarruf Yetkisinin Belgelenmesi	186
(2) Hukuki Sebebin Belgelenmesi	187
5. Tasarruf İşleminin Hakkı Doğrudan Etkilediği An	189
6. Tasarruf İşleminin Koşula veya Süreye Bağlanması	190
a. Bağışlayana Dönme Koşullu Bağışlama	192
b. Artmırasçı Atama	195
B. Taşınmaz Mülkiyetinden Feragat	197
C. Taşınmaz Mülkiyetinin Sınırlanması	203
1. Taşınmaz Mülkiyetinin İrtifak Hakkıyla Sınırlanması	203
a. Geçerli Hukukî Sebep	203
b. Tasarruf İşlemi	204
(1) Tasarruf İşleminin Süreye Bağlanması	205
(2) Tasarruf İşleminin Koşula Bağlanması	207
c. Tescilin Yapılışı	209
d. İrtifak Hakkının Tasarruf İşlemine Konu Olması	210
(1) İrtifak Hakkının Devri.....	210
(2) İrtifak Hakkının Sınırlanması	211
(3) İrtifak Hakkının İçeriğinin Değişmesi	212
e. Malik Lehine İrtifak	213
f. İrtifak Hakkından Feragat	214
2. Taşınmaz Mülkiyetinin İpotekle Sınırlanması	218
a. Geçerli Hukukî Sebep	219
b. Tasarruf İşlemi	221
c. İpotek Konusu Alacak Hakkının Tasarruf İşlemine Konu Olması	223
d. İpotekli Taşınmazın Tasarruf İşlemine Konu Olması	224
e. İpotekten Feragat	225

III. Taşınır Mülkiyetinin Tasarruf İşlemine Konu Olması	228
A. Taşınır Mülkiyetinin Devri	228
1. Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık	
Soyutluk Tartışmaları	228
a. Sebebe Bağlılık Görüşü	229
(1) Devreden Tarafın ve Üçüncü Kişilerin Menfaati	231
(2) Taşınmaza İlişkin Sebebe Bağlılık İlkesinin Kıyasen	
Uygulanması	232
(3) Türk Medenî Kanun m. 683/2 Düzenlemesi	232
(4) İyiniyetin Sonuç Bağladığı Hükümlerin Varlığı	232
(5) Haksız Zilyede İlişkin Hükümler	233
(6) Sebepsiz Zenginleşme Talebinin Üçüncü Kişiyeye	
Yöneltilememesi	233
b. Soyutluk Görüşü	234
(1) Devralan Tarafın Menfaati ve İşlem Güvenliği.....	236
(2) Kanunda Düzenlenmemiş Olması	236
(3) İyiniyet Kuralları ve Zilyetlik Karinesi	237
(4) Sebepsiz Zenginleşmeye İlişkin Hükümler ve	
Özellikle TBK. m. 78 (Condictio Indebiti)	238
(5) Söküp Alma Hakkı (TBK. m. 80/f.3)	239
(6) Satış Sözleşmesinin İfa Sonrası Çözülmesinde Adil	
Sonucun Sağlanması	240
(7) Borçlanma İşleminin Saik Niteliğinde Olması	240
(8) Türk Borçlar Kanunu m. 288 Hükmü	240
c. Konuya İlişkin Görüşümüz.....	241
2. Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Aynî Sözleşme	245
a. Aynî Sözleşmeyi Bağımsız Unsur Kabul Etmeyen	
Görüş	246
b. Aynî Sözleşmeyi Bağımsız Unsur Kabul Eden Görüş ..	247
3. Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Üç Aşamalı Süreç	249
a. Borçlanma İşlemi.....	249
b. Tasarruf İşlemi	250
(1) Aynî Sözleşme	250

(2) Zilyetliğin Devri ve Zilyetliğin Devri Yerine Geçen İşlemler	252
4. Tasarruf İşleminin Koşula veya Süreye Bağlanması	
Özellikle Mülkiyetin Saklı Tutulması	254
a. Borçlanma İşleminin Şekli ve Özel Sicile Kayıt	255
b. Hukukî Niteliği	256
c. Konuya İlişkin Görüşümüz.....	261
B. Taşınır Mülkiyetinden Feragat Edilmesi	262
C. Taşınır Mülkiyetinin Sınırlanması	264
1. Taşınır Mülkiyetinin İntifa Hakkıyla Sınırlanması.....	264
a. Kurulması	264
b. İntifa Hakkından Feragat	265
2. Taşınır Mülkiyetinin Teslime Bağlı Taşınır Rehniyle Sınırlanması	266
a. Rehin Sözleşmesi	267
b. Tasarruf İşlemi	267
c. Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	269
d. Rehin Konusu Alacak Hakkı	270
e. Rehin Konusu Taşınır	271
f. Taşınır Rehninden Feragat	272
IV. Fikrî Hakkın Tasarruf İşlemine Konu Olması	273
A. Genel Olarak Fikrî Hak ve Hakkın Niteliği	273
B. Fikrî Hakkın Tasarruf İşlemine Konusu Olması	276
1. Mali Hakkın Devri.....	276
a. Borçlanma İşlemi (Mali Hakkın Devri Sözü)	276
b. Tasarruf İşlemi: Mali Hakkın Devri	277
2. Mali Hakkı Kullanma Yetkisinin Devri (Ruhsat/Lisans)...	280
a. Borçlanma İşlemi: Lisans Verme Sözü	280
b. Tasarruf İşlemi: Lisans Sözleşmesi	281
C. Tasarruf İşlemine Konu Fikrî Hak	284

D. Fikrî Hakka İlişkin Tasarruf İşleminde Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	285
E. Mali Hakkın Sınırlanması	286
F. Mali Hakka İlişkin Tasarruf İşleminde Cayma	287
G. Mali Haktan Feragat	288

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MALVARLIĞI NİSBÎ HAKLAR ALANINDA TASARRUF İŞLEMLERİ

I. Alacak Hakkının Devri	291
A. Borçlanma İşlemi: Alacağın Devri Sözü	291
B. Tasarruf İşlemi: Alacağın Devri	292
C. Alacağın Devrinde Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	295
1. Sebebe Bağlılık Görüşü	296
2. Soyutluk Görüşü	298
3. Konuya İlişkin Görüşümüz.....	300
D. Tasarruf İşlemine Konu Alacak Hakkı.....	302
1. Genel Olarak	302
2. Devredilemez Nitelikte Alacak Hakkı	302
3. Gelecekteki Alacak Hakkı	305
a. Genel Olarak	305
b. Gelecekteki Alacak Hakkının Devri	310
(1) Dolaylı Geçiş Teorisi	310
(2) Doğrudan Geçiş Teorisi	312
(3) Konuya İlişkin Görüşümüz	313
E. Alacağın Devrinin Koşula veya Süreye Bağlanması	313
II. Borcun Üstlenilmesi	314
A. Borçlanma İşlemi: Borcun Dış Üstlenilmesi Sözü	315
B. Tasarruf İşlemi: Borcun Dış Üstlenilmesi	316

C. Borcun Üstlenilmesinde Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	319
D. Borcun Üstlenilmesine Konu Alacak Hakkı	320
E. Borcun Üstlenilmesinin Koşula veya Süreye Bağlanması	321
III. İbra.....	322
A. Borçlanma İşlemi: İbra Sözü	323
B. Tasarruf İşlemi: İbra	323
C. İbrada Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	324
D. İbra Konusu Alacak Hakkı.....	326
E. İbranın Koşula veya Süreye Bağlanması	327
IV. Yenileme	327
A. Borçlanma İşlemi: Yenileme Sözü	328
B. Tasarruf İşlemi: Yenileme	328
C. Yenilemede Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	329
D. Yenileme Konusu Alacak	331
E. Yenilemenin Koşula veya Süreye Bağlanması	332
V. Alacak Rehni	332
A. Borçlanma İşlemi: Rehin Kurma Sözü	333
B. Tasarruf İşlemi: Rehin Sözleşmesi	334
1. Senede Bağlanmamış Alacak Hakkı Bakımından	334
2. Senede Bağlanmış Alacak Hakkı Bakımından	335
C. Alacak Rehninde Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	336
D. Rehin Konusu Alacak Hakkı	337
E. Alacak Rehninin Koşula veya Süreye Bağlanması	338
F. Alacak Rehninden Feragat	339
VI. Alacak Üzerinde İntifa	339
A. Borçlanma İşlemi: İntifa Kurma Sözü	340
B. Tasarruf İşlemi: Alacak Üzerinde İntifa	341
1. Senede Bağlı Olmayan Alacak Hakkı Bakımından	341
2. Seneden Bağlı Alacak Hakkı Bakımından	341
C. Alacak İntifa'ında Sebebe Bağlılık Soyutluk Tartışmaları	342

D. Alacak İntifa'ına Konu Alacak Hakkı	342
E. Alacak İntifa'nın Koşula Veya Süreye Bağlanması	344
F. Alacak İntifa'ından Feragat	344

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM TASARRUF YETKİSİ KAVRAMI

I. Kavram.....	345
A. Tasarruf Yetkisi ve Tasarruf Ehliyeti Arasındaki Farklar	345
B. Tasarruf Yetkisinin Hukuki Niteliği.....	348
C. Tasarruf Yetkisine Sahip Kişi	352
II. Tasarruf Yetkisinde Eksiklik	352
A. Tasarruf Yasağı	354
1. Mutlak Tasarruf Yasağı	355
2. Nisbi Tasarruf Yasağı	356
B. Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması	357
C. Tasarruf Yasağı ve Tasarruf Yetkisi Sınırlaması Örnekleri	358
1. İflas	358
2. Haciz	359
3. Konkordato	360
4. Aile Konutu	361
5. Hâkim Kararıyla Eşin Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması (TMK. m. 199).....	365
6. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Paylı Mülkiyet Konusu Maldaki Payda Tasarruf (TMK. m. 223)	366
7. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi	367
8. Terekenin Resmen Yönetilmesi	367
9. Türk Medenî Kanunu m. 1010'da yer alan Tasarruf Yetkisi Sınırlamaları	367
D. Tasarruf Yetkisinin Hukukî İşlemlerle Sınırlandırılması Yasağı... 369	
1. Kural.....	369

2. Tasarruf Yetkisinin Hukukî İşleme Sınırlamasında Aynî Etkisizlik.....	371
3. Tasarruf İşlemi Yapmaktan Kaçınma Sözü	372
E. Üçüncü Kişinin Hakkında Tasarruf	373
1. Tasarruf İşleminin Onaylanması	373
a. Tasarruf İşlemi İçin Yetkilendirme	375
b. Tasarruf İşleminin Onanması	378
2. Yetkisiz Kişinin Sonradan Hakkın Sahibi Olması	382
a. Hukukî İşleme Hakkın Sonradan Kazanılması	383
b. Miras Yoluyla Hakkın Sonradan Kazanılması	384
SONUÇ	385
KAYNAKÇA	397